

MEESTERWERKEN

WEEKBLAD VOOR JONG EN OUD

PRIJS PER NUMMER : 3,50 FRANK

Uitgave van

«DE VLAAMSE BOEKHANDEL», Provinciestraat, 42, ANTWERPEN

(Handelsregister van Antwerpen nr 33.297)

In het licht van de lantaarn

Over gebruiken bij het dopen van Kerstekinderen.

Het tijdstip, waarop een pasgeboren kind gedoopt wordt, hangt vaak van den stand van de ouders af. Op het platteland geschiedt zulks in zekere gemeenten, als het gevoeglijk kan gebeuren, nog op den dag van de geboorte zelf. Moeten peter of meter van elders komen, dan wordt dit dopen een of twee dagen uitgesteld. In grote gemeenten en in steden wacht men ermede tot 's Zondags na de geboorte. Het kind wordt dan gekerstend vóór of na het lof. De uitdrukkingen kerstenen voor dopen, gekerstend worden voor gedoopt worden, kerstenbrief voor uittreksel uit de doopakte, kerstenboek voor doopregister en kerstengeld voor de fooi die men bij het dopen in de hand van den kester stopt, worden nog in zekere gemeenten gebruikt, terwijl het woord kerstekind algemeen in zwang is, maar om het pasgeboren kind aan te duiden, al of niet gedoopt.

Wanneer de peter of de meter door de een of andere omstandigheid niet kunnen tegenwoordig zijn bij het dopen, dan worden zij door derden vervangen. Die worden aangeduid als «lappeter», «lappeet», «peter-lap», «peetje-lap» of wel «strooien peter» en «strooien peet».

Het volk is de mening toegedaan, dat het kind niet alleen zedelijk maar zelfs verstandelijk en ook in lichamelijk opzicht naar zijn peter aardt.

Wie heeft niet bedenkingen als de volgende horen vooropzetten:

«Hij heeft een aardje naar zijn peter, dat was ook zo'n geleerde bol», ofwel «juist zijn peter, die was ook een stijfkop», «hebt ge 't al opgemerkt, die kleine heeft denzelfden gang als zijn peter», «als hij maar geen pottenklinker wordt, juist zoals zijn peter».

Peter en meter geven een van hun eigen namen aan het kind, de peter aan den jongen, de meter aan het meisje. Maar het zijn toch in

feite de ouders, die de namen kiezen, wat wel eens krakeel teweegbrengt met de doopouders, als de namen van dezen van de hand worden gewezen. In vroeger tijden bestond het gebruik dat het eerste kind, als het een jongen was, Jozef heette of Maria als het een meisje was. Op vele plaatsen, bijvoorbeeld te Mechelen, te Lier, te Turnhout, geeft men aan het kind dikwijls den naam van den beschermheilige van de parochie of van de stad. Zelden krijgen de pasgeborenen de namen van vader of moeder. Te Zwijndrecht evenwel, als het kind na het overlijden van zijn vader ter wereld komt, en het is een jongen, dan wordt hij naar den naam van zijn vader geheten.

Sterft de moeder bij de geboorte, dan erft haar kindje, indien het een dochttertje is, haar naam. Zekere mensen geloven, dat als men aan een kind den naam geeft van een afgestorven broertje of zusje, het ook jong zou kunnen sterven.

De doopstoet bestaat over het algemeen uit den vader, den peter, de meter en de baker. Er zijn evenwel enkele gemeenten, waar de vader thuisblijft. Te Leest zit hij in de kroeg, waar hij op den terugkeer van den doopstoet wacht. In de plaatsen, waar het gebruik bestaat dat de vader mee naar de kerk gaat, brengt zijn thuisblijven opspraak teweeg.

De weg van de woning naar de kerk wordt meestal te voet afgelegd. Is die afstand echter te groot, dan maakt men van een of ander vervoermiddel gebruik. Te Zwijndrecht worden de oorlappen van het paard wel eens met lintjes versierd.

De dopeling draagt een doopkleed, een doopmantel, een doopsluier en een opgesmukt doopmutsje. Doorgaans is de kleur van dit alles wit. Eertijds echter was die kleur te Tongerlo lichtblauw. Bij behoeftige lieden wordt de doopmantel door een witten gebreiden of geweven wollen omslagdoek — doopneusdoek — vervangen.

Vaak is de doopmantel rijk met kant en borduurwerk versierd en wordt hij als een waar familiestuk bewaard. Te Antwerpen en te Mechelen wordt het doopkleed van den eerstgeborene vaak uit den bruidsleep van de moeder geknipt, als deze in het wit getrouwd is. Te Lier gebeurt het dat de peter het eerste dooppak van den jongen bekostigt, de meter dit van een meisje. Ook betalen zij het laatste kleed, het is te zeggen het doodkistje, als het kind jong sterft.

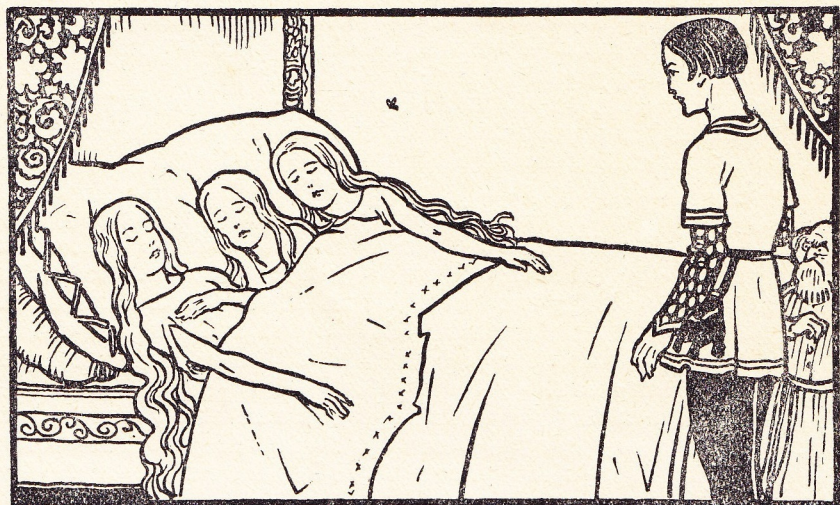
Peter of meter brengen in een geknoopt wit doekje het doopzout mee naar de kerk. Zij voegen daarbij de fooi voor den koster. Dit gebruik leeft voort in zekere plaatsen, is verdwenen in andere.

De meter houdt het kind ten doop, de peter legt er de hand op.

Wil het toeval dat het kind onder het dopen begint te schreien, dan wordt wel eens gezegd: «'t Zal een goede zanger worden», of nog «hij bidt op zijn manier», «hij heeft een goeden asem», «hij is van de spanader gesneden», «hij zal koster worden», «hij zal een kwade worden», «hij zal den kaas van zijn brood niet laten halen».

Bij den doop van een zevenden zoon of van een zevende dochter wordt het peter- of het meterschap opgedragen aan den koning of aan de koningin, die zich door den burgemeester of de burgemeestersvrouw laat vervangen.

Sprookjes van de gebroeders Grimm

De dankbare mieren en de bijenkoningin.

Er waren eens twee koningszonen, die zich aan het hof van hun vader verveelden en op avonturen uittrokken. Dit leven beviel hun zo zeer, dat zij er niet meer aan dachten huiswaarts te keren en half verwilderden.

Hun jongste broeder, dien men Domoor noemde, besloot hen te gaan opzoeken, en, toen hij hen gevonden had, bespotten zij hem.

— Gij, onnozele! riepen zij hem toe. Hoe wilt gij beproeven door de wereld te komen, wat ons, die zoveel slimmer zijn dan gij, niet gelukken mocht? Kom maar met ons mee.

Zij gingen met hun drieën verder en kwamen aan een mieren-nest. De twee oudsten wilden het nest vernielen om den angst van de vluchtende dieren af te spieden, maar Domoor sprak hun toe:

— Laat die diertjes met vrede. Ik wil niet, dat gij hen mishandelt!

Aan een meer gekomen, zagen zij vele eenden zwemmen, en nu uitten de twee oudste broeders het voornemen er een paar te doden en op te eten. Maar de jongste broeder sprak hun weer toe:

— Laat de eenden met vrede. Ik wil niet, dat gij ze doodt!

Eindelijk bemerkten zij, in een boom, een bijennest, waarin zoveel honig was, dat hij langs den stam afdroop. De twee oudsten wilden een vuurtje aanleggen om de bijen te verstikken, maar voor een derde maal verzette de jongste broeder zich hiertegen en sprak:

— Laat de bijen met vrede. Ik wil niet, dat gij ze verbrandt!

Enigen tijd later kwamen zij in een kasteel, waar geen levend schepsel te zien was en de paarden in den stal van steen waren.

De drie reizigers doorliepen het kasteel van onder tot boven, zonder iemand te ontmoeten, tot zij in de laatste kamer een deur ontdekten, waarin een schuifje aangebracht was. Zij deden dit schuifje open en zagen nu in een vertrek een oud mannetje zitten. Zij riepen tweemaal op hem, maar hij scheen doof; toen zij voor de derde maal riepen, stond hij op, deed de deur open en trad buiten. Zwijgend wenkte hij de prinsen en bracht hen aan een rijkvoorziene tafel. Nadat zij zich degelijk verzadigd hadden, bracht hij ieder in een afzonderlijk slaapvertrek.

Den volgenden morgen kwam het mannetje den oudsten prins t zijn kamer halen en bracht hem vóór een stenen tafel, waarop de drie voorwaarden vermeld stonden, om de betovering op te heffen, die op het kasteel rustte.

De prins las de eerste voorwaarde: «In het bos, verborgen onder het mos, liggen de duizend parelen van de koningsdochter; wie de parelen wil bijeenzoeken, zal met zijn werk, vóór het vallen van den avond, moeten klaar komen, of hij zal in een steen veranderen». De oudste zoon ging naar het bos, zocht de parelen, maar kon er maar honderd bijeenzoeken, en, toen de zon in 't Westen onderging, veranderde hij in een steen.

Den volgenden dag gebeurde hetzelfde met den tweeden prins.

Den derden dag waagde Domoor zich aan de proef, maar vond ze zo moeilijk, dat hij zich wanhopig op een steen neerzette en weende.

Terwijl hij daar zo zat te huilen, kwam de mierenkoning met vijfduizend mieren en deze zochten voor hem al de parelen van de koningsdochter op.

De tweede voorwaarde luidde: «Den sleutel van de slaapkamer van de koningsdochter uit den slotvijver op te vissen». Domoor ging naar het meer, zag nu de eenden, die hij eens gered had, en deze haalden den sleutel uit het water.

De derde taak was de zwaarste en moeilijkste: «Uit de drie slapende koningsdochters moest hij de jongste en de beminnelijkste kiezen». Zij geleken echter op elkander als drie droppels water en waren door niets uit elkaar te onderscheiden, dan dat de oudste een klontje suiker, de tweede een weinig stroop en de jongste een weinig honig hadden gegeten vóór zij zich te slapen hadden gelegd. 't Was voor Domoor een moeilijk geval, maar nu kwam de bijenkoningin, die aan ieders mond rook en zich ten slotte op den mond van de laatste koningsdochter zette en de zoetigheid van haar lippen vergaarde. Hierdoor wist Domoor, dat deze den honig had gegeten en dus de jongste en beminnelijkste was.

Nu werden allen en alles uit den slaap verlost en de versteenden werden weer levend. Domoor trouwde de jongste en de beminnelijkste koningsdochter en werd de troonopvolger van haar vader; zijn broeders huwden de twee andere zusters.

IN HET LICHT

JAN DE SCHUUTER

VAN DE
LANTAARN

IN DE
KROON

UITGEVER

L. OPDEBEEK

ANTWERPEN

SWA.

JAN DE SCHUYTER

In het
Licht van de Lantaarn

Folkloristische wetenswaardigheden

Gevolgd door een keuze

SPROOKJES
van de GEBROEDERS GRIMM

Pentekeningen van Edmond VAN OFFEL

Kleuromslag van Jan WATERSCHOOT

L. OP DE BEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1949